

Inhoud

INLEIDING

'Vereert uw voorgeslacht!' 7

I

De wending naar het verleden 15

Een vrome visser: Jan Smit [15] Nationale heroïek en Europese Romantiek [18] De dialoog met de eigen tijd [22] Tweespalt: tussen verleden en heden, tussen Noord en Zuid [26]

II

Johan Van Oldenbarnevelt en de gebroeders De Witt als iconen van het liberalisme 33

Knielen bij het graf van het 'edel broederpaar' [33] Bataafs-Franse tijd [36] Het Verenigd Koninkrijk [41] 1822-1824: ervaring van de controverse [42] Historische romans over de partijtwisten [52] Eenheid versus verdeeldheid [60]

III

Montigny als icoon van rechtvaardigheid 63

Op- en ondergang van een nationale held

Een evenement in de letterkundige geschiedenis: het treurspel *Montigni* [63] Ontstaansgeschiedenis [65] Personages en karaktertekening [67] *Montigni* in de toneeltraditie [71] Verklaringen voor het succes van *Montigni* [73] Negatieve reacties op *Montigni* [76] Nieuwe representaties van *Montigny* [80] Een plooibare held [89]

IV

Haesje Claes als icoon van liefdadigheid 91

Ideaalbeelden van vrouwelijkheid

Tranen voor Haesje Claes [91] Jacoba: wulps of moedig? [94] Kenau's navolgingen [106] Haesje Claes en de politieke actualiteit [111] Liefdadige vrouwen in de literatuur [118] Potgieter en Haesje Claes [122]

V**Vaderlandse helden op het toneel** 129

De roem van twintig eeuwen [129] Productie versus consumptie [132] Een profielschets [134] Eerste piekperiode: 1808-1810 [141] Tweede piekperiode: 1815-1818 [144] Derde piekperiode: 1830-1832 [146] Heldentypologie [148]

VI**Vaderlandse helden in versvertellingen** 155

Ten prooi aan 'zwarte zielsgedachten' [155] De romance en het historische dichtverhaal [157] Byroniaanse helden [164] Tragische heldinnen [169]

VII**Vaderlandse helden in de historische roman** 177

'De regte wegh': leerzame lectuur [177] Vaderlands-historische romans tussen 1800 en 1850 [179] De ideale Nederlander: Maurits Lijnslager [181] Het anti-model: Johannes Wouter Blommesteijn [186] Een 'rampzalig' tijdvak: het beeld van de achttiende eeuw [192] Rolmodel of niet? Ferdinand Huyck [195]

NABESCHOUWING**Literatuur, heldendom en natievorming in de negentiende eeuw** 207**DANKWOORD** 217**BIJLAGEN** 219

Bijlage 1: Toneelstukken met vaderlands-historische stof, 1800-1850 [219]

Bijlage 2: Poëzie met vaderlands-historische stof, 1800-1850 [222]

Bijlage 3: Romans met vaderlands-historische stof, 1800-1850 [224]

Noten [229]

Illustratieverantwoording [253]

Geraadpleegde literatuur [255]

Register [267]